

การส่งเสริมอาชีพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนก
บ้านหนองบัวชุม ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์*
PROMOTING THE COMMUNITY ENTERPRISE OF THE MAHACHANOK
MANGO GROWERS GROUP BAN NONG BUA CHUM,
NONG HINNONG KUNG SI, KALASIN PROVINCE

กรีชตรี ปัญญาบุญ

Krichtree Punyaboon

วิษณุ สุमितสุวรรณค์

Vissanu Zumitzavan

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Khon Kaen University, Thailand

E-mail: krichtree.pu@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนก 2) ศึกษาบทบาทเครือข่ายความร่วมมือพหุภาคีในการสนับสนุนและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนก 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนก บ้านหนองบัวชุม ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) ด้วยวิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling Technique) และการสนทนากลุ่มจากผู้ที่มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวนผู้ให้ข้อมูล (Participants) 10 คน ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนส่งเสริมอาชีพในรูปแบบการทำงานแบบกลุ่ม ขับเคลื่อนการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยใช้หลักการสื่อสาร นำความเชี่ยวชาญตามบทบาทหน้าที่ของตนเองมาสร้างองค์ความรู้ ทั้งด้านการดูแลพืช ด้านเงินทุน ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการตลาด เป็นการนำแนวทางการพัฒนาอาชีพรวมเข้าเป็นองค์ประกอบสู่ความสำเร็จ ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกมะม่วงมหาชนก โดยวิธีการอบรมให้องค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ในการบริหารจัดการกลุ่ม ให้เกษตรกรสามารถพัฒนาต่อยอดให้เกิดมูลค่า สร้างรายได้และผลกำไร สามารถพึ่งพาตนเองได้ ถือเป็น

* Received 2 June 2022; Revised 23 September 2022; Accepted 27 September 2022

ผลของการทำงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ได้รับผลประโยชน์ในการทำงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม ตามหลักทฤษฎีร่วมคิดร่วมปฏิบัติ (Collaborative Governance) และภาคประชาชนสามารถประกอบอาชีพได้อย่างคล่องตัว มีความเข้มแข็ง มีรายได้ที่ยั่งยืน และมีระบบเศรษฐกิจชุมชนที่มั่นคง

คำสำคัญ: การส่งเสริมอาชีพ, วิสาหกิจชุมชนการมีส่วนร่วม, ภาครัฐ, ภาคเอกชน, ภาคประชาชน

Abstract

The objectives of this research article were to; 1) study the situation, challenges, and factors related to the success of the community enterprise of the Mahachanok Mango Growers Group; 2) study the role and multi-sectoral collaboration network in support of the community enterprise of the Mahachanok Mango Growers Group; and 3) study the development guidelines. Community Enterprise of Mahachanok Mango Growers Group Ban Nong Bua Chum, Nong Hin Subdistrict, Nong Kung Si District Kalasin Province. This was a qualitative research study. The author conducted a review of related documents and then conducted in-depth interviews with key informants using a semi-structured questionnaire. Respondents were purposively selected. The author also conducted focus group discussions with ten persons who have been working with community enterprises for at least three years. This research found that agencies in the government, private sector, and Civil Society support occupational development through group enterprise activities. There is support for the full participation of all group members. The group uses strategies to promote clear communication and assigns roles based on the different skills and abilities of each group member. The group is supported by outside entities to build knowledge and skills in crop cultivation, financial management, public relations, and marketing of products. The success of the Mahachanok Mango enterprise group is based on applying the guidelines of occupational development as a key component of their operations. All group members participated actively in capacity - building and training activities. They learned about successful group management principles. They learned how to add value to their production processes, and how to skillfully market their produce in order to generate income and profits. Now, the enterprise group has become self-sufficient. This success is attributable to the collaboration of the relevant agencies in the government and private sector, which also benefitted from the process

through the principle of ‘collaborative governance.’ The members of the group enterprise are able to refine and improve their cultivation methods and market their products to generate a sustainable income. This is also helping to make the Ban Nong Bua Chum Community more economically stable and self-reliant.

Keywords: Occupational Development Promotion, Participatory Community Enterprise, Public Sector, Private Sector, Civil Society

บทนำ

อาชีพเกษตรกรรมถือเป็นอาชีพหลักของประชากรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีการถ่ายทอดวิธี แนวทางในการประกอบอาชีพสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ มีการปลูกพืชหลากหลายชนิด ทั้งเพื่อการ ดำรงชีพ และการสร้างรายได้ในครัวเรือน มีการเรียนรู้แนวทางแก้ปัญหาการประกอบอาชีพที่เกิดขึ้นใน ช่วงระยะเวลาต่าง ๆ มีการปรับตัวและพัฒนาแนวทางการประกอบอาชีพเพื่อให้เกิดมูลค่าจากผลผลิตทางการเกษตร กล่าวได้ว่าเป็นการสร้าง ความเข้มแข็งในการประกอบอาชีพ เพื่อความอยู่ดีกินดีในการดำรงชีวิตของเกษตรกร การส่งเสริมอาชีพให้เกษตรกรสามารถพัฒนาการประกอบอาชีพให้มีการเติบโตอย่างเป็นระบบ โดยพัฒนาจากสภาพภูมิประเทศ และภูมิปัญญาพื้นถิ่น ให้เกิดความยั่งยืนของเศรษฐกิจของ ชุมชน (กองแผนงาน กรมพัฒนาชุมชน, 2562)

ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ตำบลหนองหินประกอบอาชีพเกษตรกร ซึ่งมีการปลูกข้าว มันสำปะหลัง อ้อย และยางพารา ลักษณะการปลูกและการเก็บเกี่ยวเป็นไปตามฤดูกาล ลักษณะ รายได้จากการขายผลผลิตเป็นรายปี และมีพืชทางเลือก ได้แก่ พุทรา และมะม่วงมหาชนก (สำนักงานจังหวัดกาฬสินธุ์, 2563) การปลูกมะม่วงมหาชนกในพื้นที่บ้านหนองบัวชุม หมู่ที่ 2 ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เริ่มต้นจากการปลูกตามโครงการ พระราชดำริ ร.9 ที่ตั้งแปลงสาธิตแห่งแรก ในจังหวัดกาฬสินธุ์ และพบว่าผลผลิตที่ได้มีความโดดเด่น ลักษณะของผลสุกมีกลิ่นหอม ผิวสีส้มอมแดงหรือที่ชาวสวนเรียกแดงแก้มแหม่มที่ชัดเจน จึงได้รับการตอบรับในตลาดของชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงสามารถเป็นอาชีพเสริมที่สร้างรายได้ ให้กับครอบครัวเกษตรกร ดังนั้นการปลูกมะม่วงมหาชนกจึงเป็นโอกาสและแนวทางที่สร้าง เศรษฐกิจในชุมชนให้มีความมั่นคงได้ จึงเกิดการรวมตัวกันของกลุ่มเกษตรกรจัดตั้งกลุ่มผู้ปลูก มะม่วงมหาชนกขึ้น การทำงานร่วมกันของสมาชิกกลุ่มในช่วงระยะเริ่มต้นนั้นเกิดปัญหา ด้านการเกษตรเกี่ยวกับโรคในพืช ขาดความรู้ในการเก็บรักษาผลผลิต เมื่อผลผลิตมากจนเกิน กำลังซื้อของตลาดในชุมชนก็เกิดภาวะล้นตลาดของมะม่วง ทำให้เกิดภาวะขาดทุน เกษตรกรต้อง เรียนรู้และปรับตัวมีการลองผิดลองถูกเพื่อให้การประกอบอาชีพประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ การศึกษา เรียนรู้ ปรับปรุงวิธีการทำงานด้วยตนเองทั้งนี้ยังคงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร (สำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหิน, 2562) เพื่อเป็นการพัฒนาอาชีพให้เกษตรกร

สามารถพึ่งพาตนเอง และมีรายได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งส่งผลต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ และสังคมชาติที่สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างให้กลุ่มความสามารถในการแข่งขัน ประเด็นเกษตรสร้างมูลค่า จึงได้มีการผลักดันให้มีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้สามารถรับการสนับสนุนตาม พรบ. วิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ซึ่งกลุ่มจะได้รับการรับรองตามกฎหมายและสามารถรับสิทธิประโยชน์ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรมของกลุ่มให้เกิดประสิทธิภาพ โดยการขับเคลื่อนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่นำหลักการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมเข้ามาใช้ในการส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

โดยมีความสำคัญของการส่งเสริมอาชีพ เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้นั้น จากการศึกษาเอกสาร บทความวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่พบว่าพึ่งพาผู้มีความเชี่ยวชาญเพื่อถ่ายทอดแนวทาง วิธีการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนการประกอบอาชีพ ให้เกิดความเข้มแข็งยั่งยืน โดยการประสานหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน อื่น ที่มีความรู้ หรือความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เช่น ด้านการดูแลพืช ด้านการเงิน การตลาด เพื่อสนับสนุนด้านองค์ความรู้ แก้ปัญหา ในกรอบการทำงานแบบร่วมคิดร่วมปฏิบัติเพื่อนำพาองค์กรมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกัน (คอรี่ การ์จิ และและคณะ, 2563) การมีบทบาทและนำความเชี่ยวชาญองค์ความรู้ของแต่ละหน่วยงานร่วมบูรณาการเข้าด้วยกัน จะทำให้พบจุดอ่อน และจุดแข็งในการทำงาน และเป็นการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบมีความถี่ถ้วนด้านการตัดสินใจ ดำเนินงานเป็นการลดความเสี่ยงของการทำงานถือเป็นประโยชน์จากการประสานการทำงานแบบร่วมคิดร่วมปฏิบัติ (ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์, 2560) ทำให้สามารถพัฒนาต่อยอดและสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกร โดยการมีบทบาทของภาครัฐในการจัดสรรอำนาจ และภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทร่วม มีการทำงานตามรูปแบบประชาธิปไตย ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มที่ยั่งยืน โดยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เป็นผู้ส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้โดยใช้หลักการบริหารแบบร่วมคิดร่วมปฏิบัติ (Collaboration) เรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจ และร่วมปฏิบัติให้ทราบถึงปัญหาและรับผลสำเร็จของการทำงาน ตามแนวคิดรัฐของการมีส่วนร่วม (Participatory state) (ชนิดา จิตตรุทธะ, 2562) การขับเคลื่อนการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนี้ ประสบความสำเร็จในทุกด้าน ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นในชุมชนที่ไม่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมอาชีพจากภาคีเครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชน และผลของการทำงานแบบมีส่วนร่วมแสดงให้เห็นว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกมะม่วงมหาชนกบ้านหนองบัวชุม มีแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ เศรษฐกิจในชุมชนมีความมั่นคง อีกทั้งเป็นแนวทางให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ สามารถนำรูปแบบการทำงานแบบมีส่วนร่วมและการสนับสนุนส่งเสริมอาชีพจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเป็นแบบอย่างไปปรับใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มในทุก ๆ ด้านได้อีกด้วย การสร้างรายได้ของชุมชนโดยประชาชนที่ได้รับ

ถ่ายทอดจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ด้วยตนเอง ประชาชน ชุมชน มีความเข้มแข็งในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำให้เกิดรายได้ที่ยั่งยืน มีระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนจากชุมชนสู่เศรษฐกิจของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนก บ้านหนองบัวขุม ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาบทบาทเครือข่ายความร่วมมือพหุภาคีในการสนับสนุนและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนก บ้านหนองบัวขุม ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนก บ้านหนองบัวขุม ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาและรวบรวมการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมอาชีพให้กับกลุ่มเกษตรกรและนำมาวิเคราะห์ประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยศึกษาเอกสารที่มีความสอดคล้องในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ภาครัฐ ประกอบด้วย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, เกษตรอำเภอหนองกุงศรี, พาณิชย์จังหวัดกาฬสินธุ์, องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหิน 2) ภาคเอกชน ประกอบด้วย พ่อค้าคนกลาง และ 3) ภาคประชาชน ประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อาทิเช่น ประธานกลุ่ม 1 คน เลขากลุ่ม 1 คน เภรัญญิกกลุ่ม 1 คน สมาชิกกลุ่ม 2 คน เกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวเนื่องจากเป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันไม่น้อยกว่า 3 ปี เนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้เป็นผู้มีบทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนการทำงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน รู้ปัญหาและมีการร่วมวางแผนในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วยคำถามต่าง ๆ ในรูปแบบของแบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม จากผู้ให้ข้อมูล (Participants) จำนวน 10 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling Technique)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

1. ทำการศึกษาด้วยการสืบค้นข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการกำหนดประเด็น ในกาสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุม
2. สร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนกแบบกึ่งโครงสร้างเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปขอรับคำแนะนำและพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมกับงานวิจัยจากอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการทำวิจัย เพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

4. ทำการปรับปรุงแก้ไขข้อมูลแบบสัมภาษณ์ให้เกิดความสมบูรณ์ เพื่อทำการเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล (In - depth Interview) โดยใช้ลักษณะคำถามปลายเปิดที่สามารถปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเติมของคำตอบ หรือพูดคุยให้เกิดความชัดเจน และทำให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ การทำงานแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมอาชีพจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ประชาชน ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสังเกตการณ์ทำงานของการเก็บผลผลิต และพูดคุยเพื่อเก็บข้อมูลถึงปัญหาอุปสรรคในการทำงาน และแนวทางแก้ไขปัญหา และได้ทำการจดบันทึกลงสมุดบันทึก และใช้อุปกรณ์ถ่ายภาพ และขออนุญาตบันทึกเสียงเพื่อเก็บข้อมูลจะทำให้วิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์ และรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ นำมาตรวจสอบความถูกต้องและนำไปวิเคราะห์ประเด็นที่ศึกษาและเขียนเรียบเรียงเป็นบทความ

การวิเคราะห์ข้อมูล (Content Analysis) เป็นการสรุปการค้นหาคำตอบของคำถามการศึกษา โดยมีกระบวนการดังนี้

1. วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการประชุม แนวทางการดำเนินงาน และผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล (In - depth Interview) โดยการถอดบทสัมภาษณ์จากเทปที่ทำการบันทึกไว้ มาแยกแยะคำสำคัญ และจัดหมวดหมู่ที่มีความสอดคล้อง ในประเด็นที่ตั้งตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประเด็น

ผลการวิจัย

1. ศึกษาสถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนก บ้านหนองบัวชุม ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การปลูกมะม่วงมหาชนกครั้งแรกในพื้นที่บ้านหนองบัวชุม ในปี พ.ศ. 2539 เป็นการปลูกตามแนวพระราชดำริ ร.9 การดำเนินงานช่วงแรกพบปัญหาในเรื่องของการขาดความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่ม ไม่มีอาคารสถานที่ในการคัดแยกผลผลิต ขาดความรู้และแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่ม ไม่รู้วิธีแก้ปัญหาเมื่อพบการระบาดของโรคในพืช และไม่มีตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าทำให้เกิดความเสียหายต่อสมาชิกกลุ่ม “ขาดความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ และในการบริหารจัดการกลุ่ม ทำให้สมาชิกบางคนลาออกจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน” (ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 1, 2564) เมื่อประสบ

ปัญหาจึงมีการปรึกษากับสมาชิกในกลุ่มเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา หาแนวทางขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งก็มีหน่วยงานภาครัฐที่เริ่มเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานของกลุ่ม อาทิเช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ที่ให้การสนับสนุนในเรื่องการสนับสนุนเงินทุน สำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี สร้างความองค์ความรู้ในการดูแลพืชเพื่อสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดกาฬสินธุ์ร่วมวางแผนการตลาดสำหรับขายผลผลิต องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหิน เป็นผู้ประชาสัมพันธ์ด้านการตลาด และเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณในการศึกษาดูงานเพื่อสร้างองค์ความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่ม รวมถึงสนับสนุนการจัดกิจกรรมมะม่วงประจำปีเป็นการประชาสัมพันธ์การตลาดในเชิงท่องเที่ยวให้เกิดการรับรู้ถึงแหล่งปลูกมะม่วงมหาชนกที่มีคุณภาพ (ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 2, 2564) ผลที่ได้จากการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ พบว่าการทำงานของกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี เนื่องจากได้รับองค์ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ รู้จักวิธีแก้ปัญหาเมื่อมีการระบาดของโรคในพืช ได้รับงบประมาณในการจัดสร้างอาคารคัดแยกผลผลิต มีแนวทางในการกู้ยืมเงินจากธนาคาร ได้รับการแนะนำและติดต่อช่องทางการตลาดสู่ต่างประเทศ จากภาคประชาชน คือพ่อค้าคนกลางเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการตลาดต่างประเทศ ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกมะม่วงมหาชนกมีรายได้ทั้งจากการขายสินค้าจากตลาดในประเทศ และมีรายได้จากการขายสินค้าโดยการส่งสินค้าให้กับพ่อค้าคนกลางเพื่อนำส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศอีกด้วย (ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 3, 2564)

2. ศึกษาบทบาทเครือข่ายความร่วมมือพหุภาคีในการสนับสนุนและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนก บ้านหนองบัวชุม ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม พบว่าหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทร่วมกันในการส่งเสริมสนับสนุนด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการกลุ่ม โดยนำความเชี่ยวชาญตามบทบาทหน้าที่ของตนเองเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และใช้หลักการสื่อสารเป็นตัวประสานการทำงานโดยมุ่งผลประโยชน์ตรงจุดศูนย์กลางคือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

หน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย

ด้านการเงิน พบว่า กลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนกบ้านหนองบัวชุม มีการกู้ยืมเงินทุนในรูปแบบกลุ่ม จากหน่วยงานภาครัฐ ในอัตราดอกเบี้ยที่เกษตรกรเข้าถึงได้ตามนโยบายการส่งเสริมการเกษตร มีการติดตามการบริหารจัดการเงินทุนพร้อมดอกเบี้ยเมื่อครบกำหนดชำระ และมีความยืดหยุ่นเรื่องระยะเวลาการผ่อนชำระเมื่อเกษตรกรไม่สามารถดำเนินการได้ตามกำหนด เป็นการเพิ่มกำลังในการผลิตและการบริหารจัดการกลุ่มในด้านต่าง ๆ ทำให้ความเข้มแข็งของระบบฐานรากด้านการเกษตรให้เกิดความมั่นคงในระดับชุมชน “การเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพถือเป็นกำลังในการทำงาน” (เจ้าหน้าที่ ธกส., 2564) เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมตามบทบาทหน้าที่ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ด้านการดูแลพืช พบว่า การดำเนินงานด้านการเกษตรเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างผลผลิตให้ประสบความสำเร็จ การวางแผนการพัฒนาการประกอบอาชีพ ถ่ายทอดให้ความรู้ในการพัฒนาผลการผลิต รวมถึงการวางแผนต่อยอดการแปรรูปการผลิต เป็นการยกระดับการประกอบอาชีพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้ถึงเป้าหมายการส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ และแนะนำการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาช่วยในการเกษตร ทำให้เกษตรกรมีแผนการทำงานที่ชัดเจน ลดต้นทุนในการผลิต มีที่ปรึกษาและรู้วิธีแก้ปัญหาในการดูแลรักษาโรคจากพืช เป็นการลดความเสี่ยงในการทำงานของเกษตรกร “อาชีพเกษตรกรจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันทั้งด้านสภาพอากาศที่มีผลต่อพืช และเทคโนโลยี” (เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอหนองกงศรี, 2564) เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกงศรี

ด้านการตลาด มีตลาดเพื่อรองรับการกระจายสินค้าในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิต มีการสำรวจข้อมูลและคาดการณ์ปริมาณผลผลิตจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบด้านการเกษตรในพื้นที่ นำข้อมูลที่ได้มาวางแผนด้านการปรับเพิ่ม - ลดราคา ซื่อขาย” และช่วงฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิตจะมีการประชาสัมพันธ์แนะนำแหล่งรับซื้อผลผลิตและแหล่งขายสินค้าทางการเกษตรให้กับผู้ซื้อและผู้ขายทราบ รวมถึงมีการทำข้อตกลง (Memorandum of Understanding: MOU) ร่วมกันระหว่างเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร และพาณิชย์จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการควบคุมราคาให้อยู่ในระดับที่สมดุลกับปริมาณสินค้า แนะนำให้ความรู้การขายสินค้าในรูปแบบใหม่ ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ทำให้ไม่เกิดภาวะล้นตลาดของมะม่วงในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีแหล่งขายมะม่วงในราคาที่เหมาะสม ทำให้มีรายได้ในครัวเรือน ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีการหมุนเวียน “ราคา และตลาดถือเป็นเรื่องสำคัญ หากไม่มีแหล่งกระจายสินค้าจะทำให้การลงทุนการทำงานเกิดความเสียหายต่อผู้ผลิต รัฐควรให้การช่วยเหลือในเรื่องของราคาและตลาด” (เจ้าหน้าที่สำนักงานพาณิชย์จังหวัดกาฬสินธุ์, 2564) เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยกลุ่มงานส่งเสริมสนับสนุนการประกอบธุรกิจการค้าและการตลาด

การประชาสัมพันธ์ ประชาสัมพันธ์การประกอบอาชีพในรูปแบบกิจกรรมเป็นมหกรรมมะม่วงมหาชนกประจำปี ซึ่งในงานได้มีการประชุมเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางการประกอบอาชีพให้เกิดความยั่งยืน มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการสนับสนุนในการศึกษาดูงาน การประสานหน่วยงานราชการอื่น ที่มีความเชี่ยวชาญ เช่น ด้านพืชด้านการเงินได้ร่วมสนับสนุนแนะนำแนวทางการทำระบบบัญชี พาณิชย์จังหวัด ผู้ส่งออกมะม่วงร่วมขับเคลื่อนการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่น เป็นการส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์แหล่งปลูกมะม่วงที่มีความโดดเด่น “เน้นการประชาสัมพันธ์ทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social) เพราะเป็นการประชาสัมพันธ์ที่เกิดการรับรู้ที่เข้าถึงได้ง่าย” (เจ้าหน้าที่ อบต.หนองหิน, 2564)

ทำให้เกิดการติดต่อซื้อขายก่อให้เกิดรายได้กับกลุ่มเกษตรกร การสนับสนุนและส่งเสริมตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหิน

หน่วยงานภาคเอกชน

การส่งออกตลาดต่างประเทศ เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเพิ่มมูลค่าให้กับกลุ่มเกษตรกร พ่อค้าคนกลางนั้นไม่ใช่เพียงแต่รอรับผลผลิตทางการเกษตรเพื่อส่งออกเพื่อให้ได้ผลกำไรเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่ในการพัฒนาแนวทางเพิ่มผลผลิตให้ได้คุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการส่งออก ผลผลิตทางการเกษตร (GAP) การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการส่งออก และเป็นผู้ที่ทำหน้าที่แปลงผลผลิตเป็นมูลค่าให้กับเกษตรกรอีกหนึ่งช่องทาง ร่วมกันวางแผนการทำงาน คาดการณ์ผลผลิตร่วมกัน โดยการอบรมให้ความรู้วิธีการดูแลรักษาผลผลิตให้ได้มาตรฐานการส่งออกสินค้าทางการเกษตร (GAP) และในช่วงปีแรกที่เริ่มการส่งเสริมอาชีพของกลุ่มพ่อค้าคนกลาง ได้นำผู้เชี่ยวชาญทางด้านเกษตรของตนเอง (นักวิชาการเกษตรของบริษัท) ลงมือปฏิบัติในแปลงตัวอย่างในการทำงานด้านการดูแลพืช เช่น กำหนดช่วงระยะเวลาให้น้ำ งดน้ำในช่วงฤดูออกดอก การให้ฮอร์โมนในช่วงที่พืชออกผลผลิต ไปจนถึงขั้นตอนวิธีการเก็บผลผลิต ทำให้เกษตรกรเกิดความรู้ความเข้าใจในวิธีการทำงานที่ถูกต้องและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ “การสร้างสินค้าที่มีคุณภาพต้องได้รับการส่งเสริมความรู้ด้านการผลิตถึงจะได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ” (พ่อค้าคนกลาง, 2564) ซึ่งเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมตามบทบาทหน้าที่ของพ่อค้าคนกลาง

ภาคประชาสังคม

ในส่วนของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังคงมีความสำคัญ และเป็นองค์ประกอบที่ทำให้การดำเนินกิจกรรมกลุ่มเกิดความสำเร็จเช่นเดียวกับสมาชิกในกลุ่มล้วนแต่เป็นกำลังในการทำงานในแต่ละหน้าที่ที่มีความแตกต่าง การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจนเพื่อการศึกษาเรียนรู้หน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย 1) เลขานุการกลุ่ม มีหน้าที่จัดบันทึกเหตุการณ์ แผนการดำเนินงานของกลุ่มและแจ้งให้สมาชิกกลุ่มทราบตามวาระ และเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การประชุมกลุ่มการรวมอบรมรับความรู้ด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น 2) เภรัญญิกกลุ่ม ทำหน้าที่ด้านการจัดบันทึก สรุปบัญชีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเงินทุนของกลุ่มวิสาหกิจ เพื่อให้ทราบถึงต้นทุนและกำไรการผลิต สามารถวางแผนด้านการเงิน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการดูแลและตรวจสอบทรัพย์สินอื่นของกลุ่ม ถือเป็นจุดสำคัญในการบริหารจัดการระบบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 3) หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ที่มีหน้าที่ปฏิบัติต่ออำนาจในการตัดสินใจเพื่อการบริหารนโยบายของกลุ่ม รับการอบรม เรียนรู้แนวทางพัฒนาการประกอบอาชีพจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และเครือข่ายอื่นที่ให้การสนับสนุนการประกอบอาชีพและสมาชิกกลุ่มที่สนองการทำงานตามนโยบายของกลุ่มอย่างเสมอภาค การบริหารจัดการกลุ่มที่มีความโปร่งใส สมาชิกเกิดความเชื่อมั่นและรู้สึกเป็นเจ้าของกลุ่ม ทำให้เกิดความสามัคคีรับผิดชอบหน้าที่การทำงาน เป็นกำลังขับเคลื่อนการทำงานกลุ่มอย่างเต็มกำลัง

3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนก บ้านหนองบัวชุม ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

การทำงานแบบมีส่วนร่วม (Collaborative Governance) ของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการส่งเสริมอาชีพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนก มีการกำหนดเป้าหมายการทำงานของตนเองเพื่อสร้างความสำเร็จในการประกอบอาชีพของกลุ่มวิสาหกิจ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ที่ให้การส่งเสริมการประกอบอาชีพได้นำความเชี่ยวชาญของตนเองเข้ามาส่งเสริมด้านเงินทุน และองค์ความรู้ เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงาน อาทิเช่นการสรรหาเงินทุน ส่งเสริมให้มีการกู้ยืมจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อลดความเสี่ยงจากการกู้ยืมเงินนอกระบบ มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย ส่งเสริมการออมเงินนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในดูแลด้านการเกษตรกำหนดแนวทางสร้างชุมชนเกษตรปลอดสารพิษเพื่อลดอันตรายจากสารเคมีที่จะเกิดกับผู้ใช้ (เกษตรกร) มีการวางแผนการตลาดร่วมกับพาณิชย์จังหวัด โดยวิธีการสำรวจปริมาณผลผลิตจากเกษตรกรในช่วงที่พืชเริ่มออกผลผลิต และทำการคาดคะเนปริมาณผลผลิต และสำรวจตลาดเพื่อรองรับการขายในประเทศ และมีการส่งเสริมการตลาดต่างประเทศโดยมีพ่อค้าคนกลางเป็นตัวกลาง ที่มีการเพิ่มองค์ความรู้และพัฒนาการผลิตร่วมกับกลุ่มเกษตรกร ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนถือเป็นผลประโยชน์ของประชาชน และในความสำเร็จของหน่วยงานภาครัฐคือสามารถใช้บทบาทหน้าที่ของตนเองต่อประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพถือเป็นผลกำไรของรัฐ และภาคเอกชนก็มีผลกำไรจากการส่งออกมะม่วง รวมถึงเรียนรู้แนวทางการพัฒนาสินค้าทางการเกษตรจากการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการผลิตสินค้าสามารถนำไปต่อยอดในการผลิตสินค้าทางการเกษตรชนิดอื่น ๆ เพื่อการส่งออกต่อไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยของผู้วิจัยที่ได้ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การลงพื้นที่ เพื่อสังเกตการทำงาน เอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยจากบทความที่สอดคล้องกับการส่งเสริมอาชีพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน สรุปได้ว่าการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการกลุ่ม ไม่มีพื้นที่จัดคัดแยกผลผลิตขาดเงินทุนเพื่อดำเนินกิจกรรมกลุ่ม พบปัญหาในการดูแลพืชเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ จึงแสวงหาหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้แนวทางสนับสนุนส่งเสริมอาชีพวิสาหกิจชุมชน โดยได้รับการส่งเสริมการองค์ความรู้ด้านการเกษตร สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน และมีการวางแผนการตลาดร่วมกับหน่วยงานพาณิชย์จังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้ลดการล้มตลาดของมะม่วงมหาชนก อีกทั้งมีช่องทางการส่งออกมะม่วงมหาชนกไปยังต่างประเทศโดยการทำสัญญาในรูปแบบโควตากับพ่อค้าคนกลาง ทำให้เกิดรายได้สมาชิกกลุ่มสามารถพึ่งพาตนเองได้ และนำหลักภาวะผู้นำมาปรับใช้ในการบริหารจัดการกลุ่ม วิษณุ สมิตสุวรรณค์ ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารจัดการองค์การให้

ประสบความสำเร็จต้องนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการกิจกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ องค์ประกอบในการบริหารจัดการให้ผ่านปัญหาอุปสรรค คือ ผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบที่แตกต่างกันตามโครงสร้างการบริหารจัดการ ซึ่งเปรียบได้กับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่ร่วมกันนำความรู้ความเชี่ยวชาญและกระบวนการทำงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์กร ที่คิดร่วมปฏิบัติ ในการส่งเสริมอาชีพให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (วิชฌุสมิตสวรรค, 2561)

หน่วยงานภาครัฐได้นำความเชี่ยวชาญของตนเองเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมการประกอบอาชีพตามกรอบแนวคิดร่วมคิดร่วมปฏิบัติ (Collaborative Governance)

- 1) ด้านเงินทุนตามมาตรา 9 และมาตรา 10 พระราชบัญญัติ ธ.ก.ส. พ.ศ. 2509 บทบาทของธนาคารส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกร และกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์การเกษตรสำหรับดำเนินการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม เป็นการสนับสนุนการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมเพื่อเป็นการสร้างระบบเศรษฐกิจให้เกษตรกร ดังที่ อุษณี เส็งพานิช สรุปลงไว้ว่า เงินทุนเป็นปัจจัยเริ่มต้นทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ในด้านการรับบริการปัจจัยภายนอกเป็นองค์ประกอบเพิ่มเสริมการพัฒนาอาชีพ เช่นการจัดซื้อปุ๋ยบำรุงพืช วัสดุอุปกรณ์ จึงถือเป็นการเพิ่มกำลังให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการบริหารจัดการกลุ่ม (อุษณีย์ เส็งพานิช, 2564)
- 2) ด้านการดูแลพืชที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรีที่ให้การอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรตามการเปลี่ยนแปลงตามสภาพอากาศ ความเสื่อมของพื้นที่ทำการเกษตร และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นไม่มีวันสิ้นสุด ลดระยะเวลาในการประกอบอาชีพแบบลองผิดลองถูกของเกษตรกร ที่อาจจะประสบผลสำเร็จช้าและใช้เวลานาน ลดความเสี่ยงการลงทุนและเกิดต้นทุนในการประกอบอาชีพ รวมถึงได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตรงตามที่ต้องการ ดังที่ อีระรัตน์ ชินแสน และคณะ ที่สรุปว่า การผลิตมะม่วงมหาชนกเพื่อการส่งออกตลาดญี่ปุ่น การผลิตมะม่วงมหาชนกสำหรับส่งขายยังตลาดต่างประเทศต้องมีขั้นตอนในการผลิตที่สำคัญตามข้อกำหนดเพื่อให้ได้มาตรฐานของผลผลิตทางการเกษตรเพื่อการส่งออกสำหรับพืช (Good Agricultural Practices: GAP) หรือเรียกว่า “GAP” โดยการรับรองของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (อีระรัตน์ ชินแสน และคณะ, 2563)
- 3) การวางแผนการตลาดของพาณิชย์จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยกลุ่มส่งเสริมการเกษตร ได้มีการสำรวจข้อมูลและคาดการณ์ปริมาณผลผลิตจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบด้านการเกษตรในพื้นที่ เพื่อวางแผนด้านการปรับเพิ่ม - ลดราคา ซื้อขาย รัชดา ภัคดียิ่ง สรุปว่า การพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการทางการตลาด แบบผสมผสาน (4Ps of Marketing Mixed) เป็นการวางแผนทางการตลาด โดยคำนึงถึงความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์ให้มีความเหมาะสมกับราคาและกลุ่มลูกค้า (รัชดา ภัคดียิ่ง, 2563)
- 4) และยังมีช่องทางทางการตลาดที่สำคัญคือตลาดต่างประเทศ พ่อค้าคนกลางที่เป็นผู้ส่งออกมะม่วงไปยังตลาดต่างประเทศ ได้มีส่วนร่วม

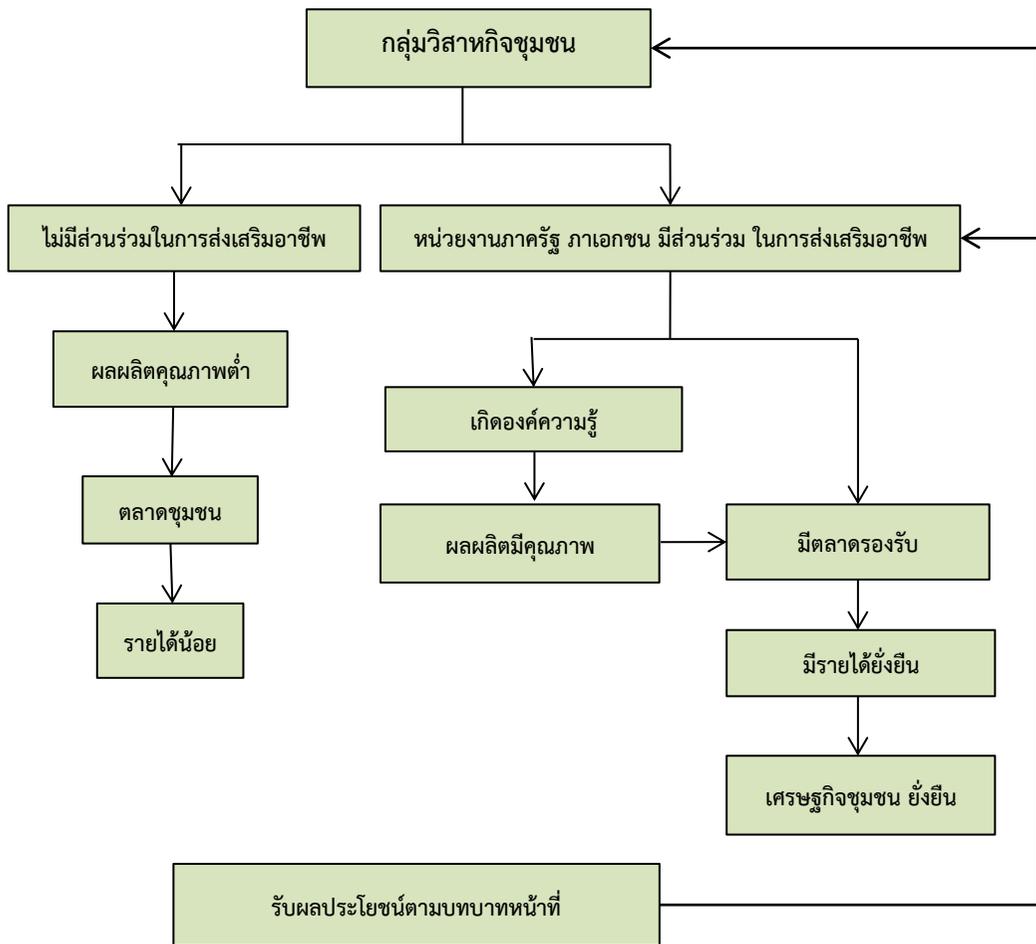

ในการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรให้ทราบถึงขั้นตอนการดำเนินการเพื่อให้เกิดมาตรฐานการผลิตเดียวกัน และมีพันธสัญญาระหว่างกลุ่มเกษตรกร และผู้ส่งออก เป็นการรับประกันการรับผลผลิต รัชณี รูปหล่อ ที่สรุปว่า การสร้างความเชื่อมั่นร่วมกันในการผลิตและส่งออก เป็นการสร้างฐานการผลิตสินค้าการเกษตรที่มีความมั่นคง (รัชณี รูปหล่อ, 2560) 5) การทำงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนการทำงาน สมาชิกทุกคนที่ได้รับมอบหมายหน้าที่นำหลักภาวะผู้นำเข้ามาใช้เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบและเป็นแรงผลักดันการทำงาน การทำงานกลุ่ม คือ การทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลที่มีการแบ่งหน้าที่กันเพื่อขับเคลื่อนงานให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม เปรียบเสมือนองค์ประกอบของปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จ การให้ความเสมอภาคในการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม เมื่อทุกคนมีการรับรู้การทำงานทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการเงินการบัญชีสามารถสอบถามได้หากเกิดความสงสัย การประชุม อบรม หรือกิจกรรมต่าง ๆ ไม่มีการปิดกั้น จากหัวหน้ากลุ่มหรือสมาชิกคนอื่น ๆ มีการการสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมกิจกรรมด้านอบรมหรือกิจกรรมต่าง ๆ ยกเว้นการประชุมครั้งที่มีความสำคัญเกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงานจะมีการแจ้งให้สมาชิกทุกคนเข้าร่วมเพื่อร่วมลงประชามติ ดิเรก ฤกษ์หรัย ได้สรุปว่า การทำงานที่มีความเสมอภาค ทำให้ทุกคนในกลุ่มรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันในกลุ่ม (ดิเรก ฤกษ์หรัย, 2564)

การนำกรอบแนวคิดทฤษฎีร่วมคิดร่วมปฏิบัติ (Collaborative Governance) เข้ามาใช้ ในการส่งเสริมอาชีพให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ได้ร่วมการทำงานด้วยความโปร่งใส มีการสะท้อนปัญหาในการปฏิบัติงานในแต่ละด้านเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาโดยผู้ที่มีความรู้หรือความเชี่ยวชาญด้านนั้น ๆ สร้างองค์ความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมและการสรรหาเงินทุนจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อลดความเสี่ยงจากการกู้ยืมนอกระบบ ส่งเสริมการทำเกษตรปลอดภัย ด้านการตลาดมีการวางแผนการตลาดโดยการคาดคะเนปริมาณผลผลิตล่วงหน้าเพื่อวางแผนการตลาดในประเทศและหน่วยงานเอกชนส่งเสริมช่องทางตลาดต่างประเทศเพื่อสร้างรายได้ และสมาชิกกลุ่มมีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจนเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบในกลุ่ม และส่งเสริมการออกมีบัญชีครัวเรือน องค์ประกอบต่าง ๆ และผลของการขับเคลื่อนการทำงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เกิดจากการนำกรอบแนวคิดการทำงานแบบมีส่วนร่วมเข้ามาใช้ ดัง พัชรภา ตันตราจิน ได้สรุปไว้ว่า การนำแนวทางร่วมคิดร่วมปฏิบัติ (Collaborative Governance) มาใช้เป็นแนวในการปฏิบัติระหว่าง พลเมือง หน่วยงานรัฐ และหน่วยงานอื่น จะประสบผลสำเร็จได้ต้องใช้ในประเทศที่มีความ เป็นประชาธิปไตย หรือใช้ในกิจการรัฐท้องถิ่นที่สามารถวางกฎหมายหรือกรอบการดำเนินงานขึ้นเองเพื่อใช้บริหารจัดการงานในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ (พัชรภา ตันตราจิน, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 โครงสร้างผลลัพธ์การส่งเสริมอาชีพวิสาหกิจชุมชนแบบร่วมคิดร่วมปฏิบัติ (Collaboration Governace) กลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนก บ้านหนองบัวชุมตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

จากการศึกษาทำให้ผู้วิจัยเกิดความรู้ความเข้าใจการส่งเสริมการประกอบอาชีพตามแนวคิดทฤษฎีร่วมคิดร่วมปฏิบัติ (Collaboration Governace) ที่สอดคล้องการการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่าการทำงานกลุ่มจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือ เนื่องจากคำว่ากลุ่มนั้นย่อมมีความหลากหลายความคิด หลากหลายวิธีปฏิบัติ และหากสมาชิกกลุ่มไม่ให้ความร่วมมือ การทำงานหรือกิจกรรมใด ๆ ของกลุ่ม อาจไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ตรงกันข้ามหากสมาชิกกลุ่มมีความรักสามัคคี ให้การช่วยเหลือและร่วมมือกันทำงานตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มกำลังจะทำให้เกิดแรงขับเคลื่อนทางด้านความคิด และเกิดพลังการทำงาน ทำให้งานนั้นประสบผลสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว

ส่งผลให้เกิดการยอมรับในสมาชิกกลุ่ม และพึงพอใจในการแบ่งปันผลประโยชน์ การสนับสนุนส่งเสริมองค์ความรู้ในการพัฒนางานให้เกิดการต่อยอดเพื่อประสิทธิผลของงาน โดยจะเห็นได้จาก Model เมื่อมีการส่งเสริมสนับสนุน การประกอบอาชีพแบบมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน จะประสบผลสำเร็จมากกว่าเปรียบเสมือนการเสริมกำลังให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถยกระดับการประกอบอาชีพ ถึงการทำงานแบบร่วมคิดร่วมปฏิบัตินี้ เป็นการทำงานแบบต่างคนต่างทำบทบาทหน้าที่ของตนเองแต่เพื่อมุ่งสู่จุดประสงค์เดียวกัน ทำให้เกิดความมั่นคงของการประกอบอาชีพ เศรษฐกิจของชุมชนมีความมั่นคง อีกทั้งมีรายได้อย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมอาชีพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนกบ้านหนองบัวชุม ตำบลหนองหิน อำเภอหนองสูง จังหวัดกาฬสินธุ์ นำกรอบแนวคิดร่วมคิดร่วมปฏิบัติ (Collaborative Governace) เป็นแนวทางการทำงานร่วมกันของกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมของกลุ่ม ที่มีการตั้งเป้าหมายหรือมีจุดประสงค์เดียวกัน โดยการส่งเสริมด้านองค์ความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนทำให้ลดปัญหาของการดำเนินกิจกรรมกลุ่มและการบริหารจัดการในด้านต่าง เช่น ด้านเงินทุน มีการส่งเสริมให้กู้ยืมจากหน่วยงานภาครัฐ ด้านการเกษตรมีการส่งเสริมองค์ความรู้ในการปรับตัวตามสภาพอากาศที่ส่งผลต่อพืชและนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้าใช้ในการเกษตรเพื่อให้ได้มาตรฐานของผลผลิตทางการเกษตรเพื่อการส่งออกสำหรับพืช (Good Agricultural Practices: GAP) หรือเรียกว่า “GAP” รวมทั้งส่งเสริมให้มีการปลูกพืชปลอดภัยเพื่อความปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค การวางแผนการตลาดแบบผสมผสาน (4Ps of Marketing Mix) เป็นการวางแผนทางการตลาดเพื่อรองรับการขาดทั้งในและต่างประเทศทำให้ลดภาวะล้มตลาดของมะม่วงมหาชนก การทำงานของสมาชิกกลุ่มที่มีความโปร่งใส ให้ความสำคัญกับสมาชิกกลุ่มอย่างเท่าเทียม ทำให้เกิดความรู้สึกรักและเกิดความเชื่อมั่นในกลุ่มมีความสามัคคี การนำความรู้ความเชี่ยวชาญของหน่วยงานภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมอาชีพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดความคล่องตัวลดการลองผิดลองถูกของกลุ่มเกษตรกร มีแนวทางการประกอบอาชีพที่ชัดเจนและทำให้สามารถปรับตัวและต่อยอดการประกอบอาชีพ ทำให้เกิดรายได้อย่างต่อเนื่องสามารถพึ่งพาตนเองได้ แนวทางการพัฒนาการประกอบอาชีพด้านเงินทุนส่งเสริมให้มีการกู้ยืมทุนจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อลดการกู้ยืมนอกระบบ ด้านการดูแลพืชมีแนวทางส่งเสริมการปลูกมะม่วงมหาชนกปลอดภัยพืช และการวางแผนการตลาดเพื่อรองรับผลผลิตในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวและหาตลาดรองรับที่หลากหลาย รวมทั้งพ่อค้าคนกลางเป็นผู้ส่งออกผลผลิตที่ได้คุณภาพไปยังตลาดต่างประเทศเป็นช่องทางเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มวิสาหกิจ ข้อเสนอแนะในการวิจัย 1) ข้อเสนอแนะต่อชุมชนควรมีการแปรรูปมะม่วงในช่วงที่มะม่วงออกผลผลิตเพื่อสร้าง

มูลค่าเพิ่มให้เกิดผลิตภัณฑ์จากมะม่วง เช่น น้ำมะม่วงมหาชนก มหาชนกพีชตราาย มหาชนกแช่ อิม มหาชนกกวาน เป็นต้น และการประชาสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารเพื่อเป็นการเพิ่ม การรับรู้ของผู้บริโภคกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรสร้างช่องทางประชาสัมพันธ์ผ่าน สื่อสังคมออนไลน์ (Social) เช่น Facebook Line Twitter 2) ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานหน่วยงานภาครัฐที่มีความ เชี่ยวชาญด้านการเกษตรควรสร้างองค์ความรู้ด้านการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการทำงาน เพื่อลดต้นทุนการผลิต เช่น สร้างระบบการให้น้ำใต้ดินสำหรับพืชเพื่อลดการสูญเสียน้ำจาก การให้น้ำบนดินจากสปริงเกลอร์ และยังเป็น การป้องกันการอัดตัวแน่นของหน้าดิน 3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ภาครัฐควรผลักดันให้เกิดนโยบายสร้างชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตร เช่น เปิดสวนรับประทานมะม่วงบุปเฟต์ อิมละ 100 บาท เป็นต้น 4) ข้อเสนอแนะใน การศึกษาครั้งต่อไป ควรส่งเสริมให้เกิดการรู้จักการประกอบอาชีพของท้องถิ่นที่มีความ ได้เปรียบของผลผลิตที่มีความเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นเนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ที่มีความ สมบูรณ์ เกิดการสร้างงานในชุมชน ลดการเดินทางไปทำงานต่างถิ่นของประชาชนในพื้นที่ พัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชนให้มีความเข้มแข็งเพิ่มฐานการผลิตที่ใหญ่ขึ้นรองรับการส่งออก ตลาดต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กองแผนงาน กรมพัฒนาชุมชน. (2562). แผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี พ.ศ. 2563 - 2565 ของ กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัท บีทีเอส เพรส จำกัด.
- คอรี่ การีจิ และคณะ. (2563). การจัดการปกครองแบบร่วมมือกัน (collaborative Governamce) ในโครงการอุตสาหกรรมเพื่อการสร้างงานที่ยั่งยืนในพื้นที่ 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้. เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2564 จาก <https://repository.nida.ac.th/handle/662723737/4482>
- เจ้าหน้าที่ ธกส. (16 มิถุนายน 2564). การส่งเสริมอาชีพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหา ชชนกบ้านหนองบัวชุม ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์. (กริชตรี ปัญญาบุญ, ผู้สัมภาษณ์)
- เจ้าหน้าที่ อบต.หนองหิน. (9 มีนาคม 2564). การส่งเสริมอาชีพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วง มหาชนกบ้านหนองบัวชุม ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์. (กริชตรี ปัญญาบุญ, ผู้สัมภาษณ์)
- เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี. (20 พฤษภาคม 2564). การส่งเสริมอาชีพวิสาหกิจ ชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนกบ้านหนองบัวชุม ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์. (กริชตรี ปัญญาบุญ, ผู้สัมภาษณ์)

- เจ้าหน้าที่สำนักงานพาณิชย์จังหวัดกาฬสินธุ์. (18 ตุลาคม 2564). การส่งเสริมอาชีพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนกบ้านหนองบัวชุม ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์. (กริชตรี ปัญญาบุญ, ผู้สัมภาษณ์)
- ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์. (2560). การจัดการปกครองแบบประสานความร่วมมือ (collaborative governance): แนวคิดวรรณกรรมคัดสรรและคำสำคัญ. เรียกใช้เมื่อ 20 กันยายน 2564 จาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/103996>
- ชนิดา จิตตรุทธะ. (2562). นโยบายสาธารณะ: แนวคิดการวิเคราะห์ กรณีศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. (2564). กลไกการขับเคลื่อนระบบเครือข่ายและกระบวนการของวิสาหกิจชุมชนในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. เรียกใช้เมื่อ 25 กันยายน 2564 จาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/stouagjournal/article/view/249520>
- ธีระรัตน์ ชินแสน และคณะ. (2563). การผลิตมะม่วงมหาชนกเพื่อการส่งออกตลาดญี่ปุ่น: กรณีศึกษากองบ้านหนองบัวชุม ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์. เรียกใช้เมื่อ 4 เมษายน 2564 จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/easttu/article/view/243114>
- ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 1. (9 มีนาคม 2564). การส่งเสริมอาชีพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนกบ้านหนองบัวชุม ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์. (กริชตรี ปัญญาบุญ, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 2. (9 มีนาคม 2564). การส่งเสริมอาชีพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนกบ้านหนองบัวชุม ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์. (กริชตรี ปัญญาบุญ, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 3. (9 มีนาคม 2564). การส่งเสริมอาชีพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนกบ้านหนองบัวชุม ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์. (กริชตรี ปัญญาบุญ, ผู้สัมภาษณ์)
- พ่อค้าคนกลาง. (23 ธันวาคม 2564). การส่งเสริมอาชีพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนกบ้านหนองบัวชุม ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์. (กริชตรี ปัญญาบุญ, ผู้สัมภาษณ์)
- พัชรภา ตันตราจิน. (2563). การจัดการปกครองแบบคิดร่วมปฏิบัติ (Collaborative Governance): ปัจจัยที่มีผล ต่อการสร้างและนำไปปฏิบัติ. เรียกใช้เมื่อ 4 เมษายน 2564 จาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/pegbuu/article/view/242959>

- รัชดา ภัคดียิ่ง. (2563). การพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น. เรียกใช้เมื่อ 7 พฤษภาคม 2564 จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jber/article/view/242780>
- รัชณี รูปหล่อ. (2560). การจัดการทางการตลาดที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกเมล็อนบ้านหนองคาง. เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2564 จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/rmutsb-hs/article/view/240614>
- วิษณุ สุमितสุวรรณค์. (2561). การเพิ่มความสำเร็จขององค์กรผ่านรูปแบบการจัดการของผู้จัดการในอุตสาหกรรมการพัฒนาที่อยู่อาศัย. เรียกใช้เมื่อ 17 มกราคม 2565 จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pimjournal/article/view/137238>
- สำนักงานจังหวัดกาฬสินธุ์. (2563). แผนพัฒนาจังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2561-2565 (ทบทวนปี 2563). เรียกใช้เมื่อ 26 สิงหาคม 2565 จาก https://drive.google.com/file/d/1CWS_O1lzRQ_OXIRTURFkxSYIYA3TIKhc/view
- สำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหิน. (2562). แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561-2565. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤษภาคม 2564 จาก <http://www.nonghin-kalasin.go.th/pdfjs/web/viewer.html?file=/informations/63nonghin/files/dynamiccontent/file-284172-16512000061748464061.pdf>
- อุษณีย์ เส็งพานิช. (2564). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อข้อจำกัดในการดำเนินงานและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน จากสถาบันการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดพิษณุโลก. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2565 จาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/GraduatePSRU/article/view/241545>